

שאלה: אני כהן ואני רוצה לקיים מצוה לפקוד קברי הצדיקים. שמעתי שבספר הזוהר מתיר וכן במדרשים. אבל אמרו לי שיש אוסרים. למה? כיצד עלי לנהוג?

תשובה: המקור בספר הזוהר הוא בפרשת וישלח (קסח ע"א). שם מסופר כי ר' אלעזר (בנו של רשב"י) אומר כי המשתדלים בלימוד תורה אינם מתים ע"י יצר הרע [שהוא עצמו מלאך המות – בבא בתרא טז ע"א] אלא הם טהורים גם במיתתם. כי הרי פגשו את אליהו הנביא בבית הקברות ושאלו אותו "הרי אתה כהן?" [פנחס הוא אליהו] וענה כי הצדיקים אינם מטמאים במיתתם, כמו עת שמת רבי [רבי יהודה הנשיא] הכריזו "בְּטָלָה כהונה!" כי לא שורה עליהם רוח הטומאה". עכ"ל.

אבל באמת, קטע זה אינו מהזוהר אלא איזה תלמיד טועה הוסיף אותו בגליון הזוהר. וכאשר הדפיסו הספר, בטעות הכניסו גם קטע זה תוך הטכסט. כך מבאר הרב חזקיה מדיני (שדי חמד, אסיפת דינים, ראש השנה, סימן א' סוף סעיף ו' עמ' 297). ותראה דבר פלא, כי גם רבינו בן איש חי (שו"ת רב פעלים, ח"ד סוד ישרים תחילת סי' ב) מעיד כי במשך הדורות קטעים רבים נוספו תוך גוף ספר הזוהר. ואומר כך בשם אריז"ל! ולגופו של דבר, הא כיצד ר' אלעזר יעיד שאומרים כך על רבי, והלא בבבא מציעא פד ע"ב הוגד לנו שר' אלעזר נפטר לפני רבי, ואף רבי בקש לשאת את אלמנתו! וכיצד יעיד כי רבי מת? והנה בכל ספרי הזוהר בימינו קטע זה מוקף בסוגריים, להוכיח שיש ספק אם הוא באמת מהזוהר.

ומה שאמרת מהמדרש, הוא במדרש משלי (פרק ט פסקא ב) בענין מיתתו של רבי עקיבא, והרומאים גזרו שאין לקבור את גופתו, כי בקשו שהכלבים יאכלו אותו. וכל מי שיקבור אותו, גם אותו יהרגו הרומאים. אז ר' יהושע הגרסי, תלמידו ששימש את רבי עקיבא, וגם אליהו הנביא הוציאו את הגופא בתחבולה כדי לקבור אותו. שאל אותו ר' יהושע "והרי אתה כהן? כיצד אתה נטמא למת?" ענה לו "אין טומאה בצדיקים, אף לא בתלמידיהם". [עכ"ל]. ואין שום מקור אחר לסיפור זה, לא בגמרא ולא במדרשים].

להלכה סיפור זה נדחה. כי במסכת סוכה (כה ע"ב) לימדונו חז"ל שהיו אנשים שהיו טמאים לנפש אדם, ולמענם הורה הקב"ה לערוך פסח שני (י"ד אייר). מדוע היו טמאים? עונה הגמרא אלו הם שטפלו בגופתו של יוסף הצדיק. ומי לנו "צדיק" יותר ממנו? וגם הוא היה מטמא במותו. וכן בבבא מציעא (פה ע"ב) היו מציינים היכן הם קברי הרבנים של הדור [חז"ל!] ומפרש שם רש"י כדי שלא יטמאו לשם הכהנים.

וכן בברכות (כז ע"ב) ר' יוחנן בזכאי אמר לפנות את הכלים מהבית לפני שיוציא את נשמתו, כדי להציל אותם מטומאה. ומי לנו בעולם יותר נפלא ממנו?

אבל מה נענה על דברי אליהו? ענו התוספות (יבמות סא ע"א ד"ה ממגע) שבאמת היה צריך לומר שעסק בקבורתו כדי להציל הגופא מהניוול. אבל אין זה כבודו להזכיר זאת, לכן דחה את ר' יהושע בסתם דיחוי, במלים בעלמא. וכן הסכים הרא"ש (שם ס"ק מז) שהמלים "צקים אינם מטמאים" הוא רק דיחוי, סתם.

ומה שנאמר בירושלמי (ברכות ב) איזה דעת יחיד שהצדיקים אינם מטמאים, הכוונה בעת קבורתם, אבל לא אחרי קבורתם [כך תירץ "שדי חמד" בשם גדולים אחרים].

כללית אומר לך. מובא בירושלמי (פאה פ"ב ה"ד) שאין ללמוד הלכה מהאגדות, כי הם נאמרו לשם רעיון ולא לשם הלכה למעשה. ובמיוחד ששום אחד מהפוסקים המובהקים בישראל (רמב"ם, שולחן ערוך, חיי אדם, משנה ברורה וכו') לא התיר לכהנים להיטמא.

ועוד כלל אומר לך. מובא ב"פתחי תשובה" ליורה דעה (סי' שעב ס"ק ב') שלא מצאנו שום מצוה ידועה לבקר אצל קברי הצדיקים. אם רצונך להתפלל לה', לך אל הכותל המערבי! ואם קשה לך, תלך לבית הכנסת ותתפלל בתוך מנין ותזכיר את בקשותיך בתוך ברכת "שמע קולנו". ובזה תלך בדרך המלך, הכביש המרכזי לכל ישראל. ואל תזלזל בכהונתך להתפקר באיסור דאורייתא.